

Kamer van Volksvertegenwoordigers

Kamercommissie Economie

6 maart 2023

Advies van Myria, het Federaal Migratiecentrum, met betrekking tot het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen wat de bekendmaking van niet-financiële informatie door bepaalde grote vennootschappen en groepen betreft (DOC 55 2977/001).

Myria is een onafhankelijke federale instelling die als wettelijke opdrachten heeft om te waken over de grondrechten van vreemdelingen, om de migratiestromen naar België te analyseren en om de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel te stimuleren. Myria is onafhankelijk nationaal rapporteur mensenhandel.

Myria bedankt de Commissie Economie van de Kamer voor de vraag om advies over het bovengenoemde wetsvoorstel.

Myria heeft een veeleer beperkte expertise op het vlak van verantwoord ondernemerschap en duurzaamheidsrapportering. Dit advies zal dan ook slechts summier ingaan op het wetsvoorstel met betrekking tot de aspecten mensenhandel.

Sinds de wet van 3 september 2017¹ zijn bepaalde grotere ondernemingen² verplicht om jaarlijks te rapporteren via een verklaring van niet-financiële informatie (NFI-verklaring) op welke wijze zij omgaan met milieuaangelegenheden, sociale aangelegenheden en personeelsaangelegenheden, de eerbiediging van de mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping. In deze verklaring moet worden opgenomen: 1) een omschrijving van de activiteiten van de onderneming, 2) het gevoerde beleid en de toegepaste zorgvuldigheidsprocedures, 3) de resultaten van dit beleid en 4) de risico's die met deze aangelegenheden verbonden zijn en 5) de niet-financiële essentiële prestatie-indicatoren die relevant zijn voor de specifieke bedrijfsactiviteiten. De informatie over de door de onderneming toegepaste zorgvuldigheidsprocedures moet ook betrekking hebben tot de toeleveringsketen en de onderaannemingsketen van de onderneming, om bestaande en potentiële

¹ Wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen.

² Art. 3, 4°: Een vennootschap van Belgisch recht is verplicht een NFI-verklaring te doen als ze een organisatie van openbaar belang is; en een gemiddeld personeelsbestand heeft van meer dan 500 werknemers; en een balanstotaal heeft van meer dan 17.000.000 euro of een omzet haalt van meer dan 34.000.000 euro. Ook de moedervenootschap van een ondernemingsgroep is verplicht de NFI-verklaring te doen als ze meer dan 500 werknemers in dienst hebben.

negatieve effecten vast te stellen, te voorkomen en af te zwakken.³ De verklaring moet worden opgenomen in het jaarverslag van de onderneming of in een afzonderlijk verslag.

Myria staat alleszins positief tegenover het wetsvoorstel om deze NFI-verklaring nog verder uit te breiden en de ondernemingen te laten rapporteren over hoe hun beleid mensenhandel tracht te voorkomen.

De verplichtingen inzake duurzaamheidsrapportering zorgen voor meer informatie en transparantie naar de investeerders, consumenten, en andere actoren toe. Daarnaast kan het ook een sensibiliserende factor zijn voor de ondernemingen zelf omdat ze intern de denkoefening moeten maken.

De verplichtingen inzake duurzaamheidsrapportering moeten worden gezien binnen een internationale en Europese context waarin er toenemende aandacht is voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. De verschillende recente initiatieven op het Europese niveau getuigen daarvan. Recent nog werd de corporate sustainability reporting directive (CSRD)⁴ aangenomen die de vorige richtlijn rond rapportage van niet-financiële informatie wijzigt. Over een richtlijn rond corporate sustainability due diligence (CSDD)⁵ wordt momenteel nog onderhandeld, alsook over het voorstel van de Europese Commissie om producten gemaakt met dwangarbeid te bannen.⁶

België zal hiermee dus rekening moeten houden bij de invoering van dit wetsvoorstel zodat deze **coherent blijft met de geplande Europese regelgeving**.

Verschillende landen, waaronder ook onze buurlanden, hebben al wetgeving rond een rapportageverplichting én een zorgvuldigheidsverplichting ingevoerd. In verschillende landen werden daarin ook specifieke bepalingen rond dwangarbeid of mensenhandel opgenomen.⁷ België kan daarin dus niet achterop lopen.

Myria heeft evenwel nog een aantal opmerkingen en bedenkingen bij het huidige wetsvoorstel:

1. De verplichting inzake duurzaamheidsrapportage houdt op zich geen verplichting in tot zorgvuldig en duurzaam handelen door de onderneming. Het is slechts een verplichting tot rapportage zonder dat er gevolgen vasthangen aan de manier waarop ondernemingen met bepaalde aangelegenheden omgaan.

³ Memorie van toelichting, DOC 54 2564/001, p. 4.

⁴ Richtlijn 2022/2464 van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen. Deze moet worden omgezet door de lidstaten tegen 6 juli 2024.

⁵ Voorstel van 23 februari 2022 van het Europees Parlement en de Raad voor een richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937.

⁶ Proposal of the European Commission to ban products made by forced labour from the EU market.

⁷ Zie onder meer de UK Modern Slavery Act van 26 maart 2015 waarbij ondernemingen in het VK elk jaar specifiek een *slavery and human trafficking statement* moeten opstellen; de Franse *loi devoir de vigilance* van 27 maart 2017 waarbij ondernemingen een 'waakzaamheidsplan' moeten voorleggen met betrekking tot onder meer mensenrechten en fundamentele vrijheden, gezondheid en veiligheid van personen; de Nederlandse Wet Zorgplicht Kinderarbeid van 24 oktober 2019 heeft betrekking specifiek op kinderarbeid: Nederlandse ondernemingen moeten een verklaring afleggen dat zij gepaste zorgvuldigheid betrachten om te voorkomen dat goederen of diensten met behulp van kinderarbeid tot stand komen en de Duitse *Lieferkettengesetz* van 16 juli 2021 waarbij Duitse ondernemingen moeten een verklaring neerleggen met betrekking tot onder meer mensenrechten.

Het kan een eerste belangrijke stap zijn naar meer maatschappelijk verantwoord ondernemen en de transparantie daarrond. Maar deze rapportageverplichting mag geen loutere afvinkoefening voor bedrijven worden, zonder gevolg indien ze niet wordt nageleefd. Uit een evaluatie blijkt dat de verwachte resultaten van de rapportageverplichting over niet-financiële informatie eerder beperkt gebleven zijn.⁸

België zou, naast de verplichting rond rapportage van niet-financiële informatie, ook werk moeten maken **van effectieve wetgeving die een zorg- en verantwoordingsplicht (*due diligence*) voor ondernemingen over hun hele waardeketen heen invoert.**

2. Bij een verplichting inzake duurzaamheidsrapportering moet het voor ondernemingen duidelijk zijn waarover zij precies moeten rapporteren.

Volgens het Wetboek van vennootschappen en verenigingen, in gevolge het wetsvoorstel,⁹ zouden ondernemingen moeten rapporteren over de effecten van hun activiteiten die minstens betrekking hebben op de sociale, de personeels- en milieu-aangelegenheden, de eerbiediging van de mensenrechten, *daaronder begrepen de voorkoming van mensenhandel*, en de bestrijding van corruptie en omkoping.

Verder voorziet de wet dat voor de verklaring van niet-financiële informatie de vennootschappen steunen op Europese en internationale erkende referentiemodellen. Een Koninklijk Besluit kan aangenomen worden dat een lijst bevat met de Europese en internationale referentiemodellen en de zorgvuldigheidsprocedures waarop vennootschappen mogen steunen.

Dit Koninklijk Besluit bij de wet van 3 september 2017 werd nog niet aangenomen.

De nieuwe richtlijn 2022/2464 verduidelijkt in haar overwegingen¹⁰ ook dat *“in de duurzaamheidsstandaarden moet worden gespecificeerd welke informatie ondernemingen moeten verschaffen over sociale factoren, waaronder arbeidsomstandigheden, betrokkenheid van sociale partners, collectieve onderhandelingen, gelijkheid, non-discriminatie, diversiteit en inclusie, en mensenrechten. Dergelijke informatie moet betrekking hebben op de effecten van de onderneming op mensen, met inbegrip van werknemers, en op de menselijke gezondheid. De informatie die ondernemingen verschaffen over mensenrechten moet, in voorkomend geval, ook informatie bevatten over dwangarbeid en kinderarbeid in hun waardeketens. Ondernemingen moeten ook kunnen rapporteren over mogelijke risico's en negatieve ontwikkelingen op het gebied van werkgelegenheid en lonen.”*

Als in België ondernemingen verplicht worden om te rapporteren over de voorkoming van mensenhandel zal er **moeten worden verduidelijkt, in de duurzaamheidsstandaarden, wat daarmee precies bedoeld wordt en hoe zij daarover moeten rapporteren.** Het misdrijf mensenhandel in het Belgische recht zal daarbij moeten worden verduidelijkt, namelijk dat de finaliteit van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting in de wet gedefinieerd is als werk of diensten in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid”. Het

⁸ Belgian National Baseline Assessment (NBA) on Business and Human Rights, 2021, p. 27: *‘The implementation of the non-financial reporting duty has not produced the expected results and there is no guidance on how these reports should be published’.*

⁹ Wijziging van art. 3:6 §4 lid 3 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen.

¹⁰ Overweging 49 van richtlijn 2022/2464.

misdrijf mensenhandel in het Belgische recht is namelijk ruimer dan de notie 'slavernij en dwangarbeid' die vaak in de internationale context gehanteerd wordt.

3. De rapporteringsverplichting stelt dat de NFI-verklaring ook informatie moet bevatten over de door de onderneming toegepaste zorgvuldigheidsprocedures met betrekking tot de toeleveringsketen en de onderaannemingsketen van de onderneming. Het is belangrijk dat er **in de rapportageverplichting voldoende aandacht is voor deze waardeketen**. Myria stelt namelijk in dossiers vast dat de uitbuitingssituaties zich vaak net voordoen onderaan deze waardeketens.
4. Myria vindt het positief dat het wetsvoorstel voorziet in **de publicatie van de NFI-verklaring op de website van de onderneming** wat voor meer transparantie zorgt ten aanzien van consumenten en andere stakeholders. Daarnaast zou de Belgische overheid ook kunnen voorzien in een publieke database waarin alle NFI-verklaringen worden gepubliceerd en door iedereen kunnen worden geconsulteerd. Als voorbeeld daarvoor kan het Modern Slavery Statement registry in het Verenigd Koninkrijk dienen.¹¹
5. De verplichting inzake duurzaamheidsrapportage is momenteel alleen een verplichting ten aanzien van organisaties van openbaar belang en bepaalde grotere ondernemingen, namelijk ondernemingen met meer dan 500 werknemers. **Ook andere ondernemingen zouden moeten worden aangemoedigd of eventueel worden verplicht om te rapporteren** over niet-financiële informatie, waaronder mensenhandel. Myria stelt uit analyse van dossiers namelijk vast dat, zeker voor bepaalde sectoren, ook vaak in kleinere vennootschappen zich situaties van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting voordoen.
6. Myria stelt in individuele dossiers vast dat rapportering rond niet-financiële informatie ook **nuttig kan zijn in strafonderzoeken naar mensenhandel en economische uitbuiting**, en kan mogelijk worden gebruikt door de Parketten en Auditoraten als bewijselement in een strafonderzoek.
7. Het wetsvoorstel voorziet dat de verplichting voor een NFI-verklaring met betrekking tot risico's van mensenhandel in werking treedt in het boekjaar dat aanvangt op 1 januari 2022 of het boekjaar dat aanvangt gedurende het kalenderjaar 2022. Er zal moeten gekeken worden naar de haalbaarheid hiervan voor ondernemingen die tijd zullen nodig hebben om zich aan te passen en zich te organiseren naar deze nieuwe rapportageverplichting.

¹¹ [Modern slavery statement registry - GOV.UK \(modern-slavery-statement-registry.service.gov.uk\)](https://www.gov.uk/modern-slavery-statement-registry.service.gov.uk).